

یکی دیگر از ویژگی های این کلیسا که البته در تمام کلیساهای ارامنه نیز تکرار شده، تعداد پایه های آن یعنی ۱۲ پایه به تعداد حواریون است

است که در رأس هر دوی آن ها صلیب نصب شده است و این امر از ویژگی های خاص کلیسای ارامنه مشهد در مقایسه با موارد مشابه دیگر در کشور محسوب می شود. گنبد بزرگ تر در وسط ساختمان و گنبد مخروطی شکل دیگر در بالای فضای ورودی کلیسا قرار دارد که لایه بیرونی آن مانند سقف شیروانی است و کتیبه ای سنگی در بالای در ورودی سالن نصب شده و به زبان ارمنی تاریخ تأسیس کلیسا بر روی آن حک شده است. یکی دیگر از ویژگی های این کلیسا که البته در تمام کلیساهای ارامنه نیز تکرار شده، تعداد پایه های آن یعنی ۱۲ پایه به تعداد حواریون است.

این کارشناس ارشد ایران شناسی ادامه داد: پیشینه حضور ارمنیان مشهد به دوره نادرشاه باز می گردد. وی در ابتدا تعدادی از ارمنیان جلفای نواصفهان را به خراسان و پس از آن، در جنگ با عثمانی خانواده هایی را از مناطق ارمنی نشین جلفای قدیم به مشهد کوچ داد. گزارش های پراکنده ای درباره مشاغل ارمنیان مهاجر به مشهد وجود دارد. آنان به دستور مقامات حکومتی فقط می توانستند به مشاغل زرگری، جواهرسازی و بازرگانی اشتغال داشته باشند. شاید به همین دلیل است که در دوران قاجار ارامنه و یهودیان قطب تجاری مشهد بودند و بخشی از بازار مشهد را در اختیار داشتند، هر چند آن ها علاوه بر بحث تجارت در حوزه عمرانی هم تأثیرگذار بودند. سلیمان نوری با اشاره به اینکه ارمنیان در ساختار جمعیتی و حتی حکومتی مشهد پذیرفته شده بودند، گفت: با وقوع انقلاب اسلامی وضعیت زندگی ارمنیان مشهد تغییر کرد و شمار آنان به دلیل شغلی و دینی کمتر شد و بیشتر آن ها از مشهد رفتند.

وی با اشاره به اینکه در پرونده اولیه ثبت ملی این کلیسا، مدرسه ارامنه مشهد یعنی مدرسه آریین هم به عنوان بخشی از آن ذکر شده است، توضیح داد: ارمنیان مشهد مدرسه مستقلی داشتند که تاریخ دقیق آغاز فعالیتش مشخص نیست، اما اسناد به جا مانده نشان می دهد که مدرسه در دوره پهلوی اول فعال بوده است. ساختمان مدرسه «آریین» پس از کلیسای ارمنیان ساخته شد و در کنار کوچه و ضلع شمالی کلیسا، دارای هشت کلاس و تالار اجتماعات بزرگی بود. این مدرسه پس از پیروزی انقلاب اسلامی منحل و مدتی مدرسه ادب به ساختمان آن منتقل شد. به تازگی شورای خلیفه گری ارامنه تهران متولی کنونی کلیسا، ساختمان این مدرسه را که از ساختمان کلیسا مستقل بود، فروخته است و این روزها مدرسه به حسینییه حضرت خدیجه کبری (س) تبدیل شده است. کلیسایی که فرسودگی ساختمان آن را به سمت

تخریب می برد در مشهد ۲۰۱۷ شاهد اتفاقات خوبی بود. سلیمان نوری در این باره گفت: مشهد ۲۰۱۷ فرصت مناسبی بود تا کلیسای مسروپ مقدس مرمت و بازسازی شود. هم اکنون مرمت بام و محوطه داخلی کلیسا، مرمت جداره های مشرف به میدان، کف سازی و استحکام بخشی بنا آغاز شده است.

«اتاق اعتراف نداریم»

نماینده اصلی این کلیسا آلفرد هاوان است، اما به دلیل نبودش در ایران کلیددار کلیسا، آقای ظریف است.

او هم درباره این کلیسا گفت: کلیسای مسروپ مقدس در دهه ۱۳۲۰ در همین مکان تأسیس شده و تاکنون پابرجاست. در این سال ها اصل بنا دستکاری نشده و اکنون آن را بازسازی و مرمت می کنیم تا این بنای تاریخی برای آیندگان به عنوان یک اثر تاریخی مذهبی باقی بماند. در اینجا تابلوهای قدیمی داشتیم که آن را به موزه تهران فرستادیم. از او درباره مکان اتاق اعتراف کلیسا پرسیدیم که این چنین توضیح داد: من هم تصور وجود چنین چیزی را داشتم برای همین زمانی که به کلیسای جامع «اچمیادزین» در ارمنستان رفتم این سوال را پرسیدم. آن ها گفتند اتاقی به این شکل وجود ندارد. من را به قسمتی از کلیسا بردند، فضای سه در چهرای که دور آن باز بود. عده ای دور کشیش نشستند و بودند می رفتند کنار او صحبت می کردند و کشیش برایشان دعا می کرد.

«خیام و فردوسی برایم جذاب هستند»

از مترجم استاد خواستیم تا نظرش را درباره مشهد بپرسد؛ او گفت: در این بازدیدها به مسائل مذهبی کمتر نگاه می کنم و بیشتر به مسائل فرهنگی و تاریخی توجه دارم. فردوسی و خیام در ایران برایم جذاب هستند، به ویژه اشعار خیام را بیشتر دوست دارم. او ادامه داد: مردم ایران و ارمنستان مردم تاریخی هستند و آثار تاریخی و هویتی زیادی دارند. این دو کشور از گذشته همسایه های خوبی بوده اند، امیدواریم این تبادل فرهنگ ها موجب رشد مردم شود.

ماجرای شمع دزدی در حاشیه بازدید

استاد ترس می خواست شمع روشن کند، به او دو شمع دادند و در مکان مخصوص شمع ها گذاشت و روشن کرد. پس از روشن کردن شمع ها هزینه اش را پرسید. همراهانش گفتند میهمان ما باشید، او پاسخ داد، ارمنی ها باید خودشان شمع بخردند و هزینه اش را حساب کنند. او هزینه شمع اش را در صندوق اعانات کلیسا انداخت. در این بین یکی از همراهان خندید و ماجرای شمع دزدی مشهدی ها را برایش تعریف کردند. سلیمان نوری در این بازدید درباره این مثل قدیمی «شمع دزدی مشهدی ها» هم گفت: در ورودی بناهای مذهبی سه شهر مشهد، ری و قم یعنی حرم های مطهر امام رضا (ع)، حضرت معصومه (س) و حضرت عبدالعظیم حسنی (ع) در قدیم شمع روشن می کردند. گاهی افراد پول کافی برای خرید یک شمع نداشتند یا زمان سوختن شمع بیشتر از زمان رفت و برگشت فرد بود، برای همین کم کم در بین مردم باب شد که به جای اینکه پول کامل شمع را بدهند، فقط مبلغ اندکی از آن پول را می داد تا شمع به اندازه پولش بسوزد. به طور مثال دوتومان می داد و وقتی به اندازه دوتومان می سوخت شمع فروش آن را خاموش می کرد و کنار می گذاشت و بقیه آن را دوباره می فروخت. مردمی که این موضوع را نمی دانستند فکر می کردند این افراد شمع دزدی می کنند.